

HET TELGEBIED UITGELICHT

Het Meetnet Amfibieën omvat inmiddels een groot aantal telgebieden. Deze gebieden kunnen sterk van elkaar verschillen. Denk maar aan telgebieden op de Drentse heide die vrijwel alleen uit vencomplexen bestaan, telgebieden rond Eindhoven waar vooral poelen worden geïnventariseerd en telgebieden in weidegebieden waar waarnemers kilometers slootkant aflopen. In de Mededelingen willen we telkens een telgebied eruit lichten. We willen jullie kennis laten maken met de waarnemer(s) van het gebied, de soorten en specifieke omstandigheden die bij het inventariseren van het gebied thuishoren. Natuurlijk vinden we het leuk als jullie zelf een stukje schrijven over je eigen telgebied. Mocht je dit graag willen doen neem dan even contact met ons op. Dit keer vertelt Jeroen Brandjes over zijn telgebied in het Gooi.

PARADIJS VOOR GOOISE AMFIBIEËN?

Jeroen Brandjes

Het Zonneven en Tienhovenskanaal

Sinds 1997 inventariseer ik samen met Olaf Langendorff een kleine honderd wateren in het Gooi. Hieronder bevinden zich twee telgebieden die zijn opgenomen in het Meetnet Amfibieën. Eén hiervan is het Zonneven dat samen met het Tienhovenskanaal één telgebied vormt. Deze wateren liggen nog net op de zandgronden van het Gooi, op de overgang van een bos- en heidegebied naar een veenweidegebied.

Het Zonneven is van oudsher een vindplaats van kamsalamander en heikikker. Het bestond vroeger uit één ven, dat eind jaren tachtig dreigde te verlanden. Door ingrijpende maatregelen van het Goois Natuurreservaat is het ven van de ondergang gered. Het ven is uitgediept, vergroot en er zijn twee 'bufferpoelen' gegraven. De poelen zijn uitgerasterd en voorzien van informatieborden. Het Tienhovenskanaal is een voormalige bossloot die is uitgediept en voorzien van drie dammen waardoor drie poelen en een langgerekt water zijn ontstaan. Het omliggende bos is teruggezet zodat de wateren minder beschaduwd worden. De huidige situatie is te danken aan werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant en eigenaar Goois Natuurreservaat.

Beide locaties liggen op circa 900 meter afstand van elkaar. Tussen de locaties ligt een bosrijke camping en enkele villa's met grote tuinen. Serieuze barrières ontbreken waardoor wij denken dat uitwisseling tussen de populaties van het Zonneven en het Tienhovenskanaal kan plaatsvinden.

Gooise hotspot

Het Zonneven en Tienhovenskanaal zijn voor Gooise begrippen ontzettend belangrijke voortplantingsplaatsen voor amfibieën. Er zijn acht soorten amfibieën waargenomen, er komt één van de drie restpopulaties voor van de kamsalamander in het Gooi en waarschijnlijk de laatste nog bestaande populatie heikikkers.

Tijdens onze nachtelijke bezoeken hebben we kunnen vaststellen dat de kamsalamander de

afgelopen jaren het Tienhovenskanaal weer heeft bevolkt. De dieren zijn waarschijnlijk afkomstig van het Zonneven, waar in 1997 naar schatting van Gert-Jan Martens ongeveer honderd volwassen kamsalamanders leefden. In 1998 hebben we in het Tienhovenskanaal zelfs enkele heikikkers gevonden. In 1999 hebben we die helaas niet teruggezien. Bruine kikker en kleine watersalamander zijn talrijk, terwijl de gewone pad zelden wordt waargenomen.

De huidige situatie in het Zonneven lijkt rooskleurig. In 1997 en 1998 vonden we slechts enkele heikikkers. Maar in het natte voorjaar van 1999 waren dit er vele tientallen, in diverse koren. Ook de algemene soorten doen het goed, van de bruine kikkers en gewone padden zijn enkele honderden volwassen dieren aanwezig. Eén rondje tellen met een zaklamp rond één van de poelen leverde zo'n 300 kleine watersalamanders op. Alleen de middelste groene kikker is met slechts enkele exemplaren vertegenwoordigd.



Zorgen om de kamsalamander

De enige soort van het Zonneven die ons zorgen baart is de kamsalamander. In 1997 telden we per bezoek nog maximaal 36 volwassen dieren. De laatste twee jaar zagen we bij de vijf of zes bezoeken per jaar altijd minder dan tien dieren. Ook vinden we minder eitjes dan voorheen. Het is mogelijk dat de kamsalamanders in het ven

achteruitgaan door het wegvangen van dieren. Het ven grenst aan een belangrijk recreatiegebied van Hilversum, een grote camping, een manege en een woonwagenkamp. Regelmatig lopen kinderen en volwassenen met netjes in de wateren te scheppen, ondanks de omheining.

Nieuwkomers

In het Zonneven zijn in het verleden, vóór 1989, alpenwatersalamanders uitgezet. Deze dieren lijken zich prima te handhaven. Ieder jaar worden een aantal dieren gezien in verschillende wateren. We hebben helaas meer menselijke invloeden mogen constateren: in het ven hebben we een vroedmeesterpad en een roodwangsierschildpad

waargenomen. De laatste hebben we gelukkig uit het ven kunnen verwijderen.

Verwachting voor de toekomst

Het Tienhovenskanaal groeit momenteel weer dicht. De amfibieën kunnen hier waarschijnlijk nog wel enkele jaren uit de voeten. Wij kunnen dat niet meer, want behalve dat de dichte watervegetatie het inventariseren moeilijker maakt, groeit ook het struweel rondom de wateren steeds dichter. De wateren zijn nauwelijks meer toegankelijk. Zonder beheersmaatregelen zullen niet alleen de waarnemers maar ook de amfibieën op den duur wegblijven. Daarom maken wij ieder jaar een verslag voor de beheerders waarin we ook beheersadviezen opnemen.

